

Nd.

270. Frumvarp

til laga um lögráð.

(Eftir 3. umr. í Ed.).

1. gr.

Lögráð eru tvens konar, sjálfsráð og fjárráð. Fullráða er sá eða sú, er hvortveggja lögráðin hefir.

2. gr.

Karl og kona eru sjálfsráða 16 ára, nema svift sjeu sjálfsráðum.

Sjálfsráða maður ræður einn sínu, öðru en fje, sje annað ekki áskilið að lögum, svo sem er í 6. lið 3. gr. tilsk. 30. apríl 1824, sbr. konungsbrj. 7. des. 1827, í 20. gr. tilsk. 25. sept. 1850 og í 1. gr. laga 18. maí 1882, nr. 9.

Rjúfi sjálfsráða maður lögmætar skuldbindingar sínar, bæti af fje sínu.

Ráðstafanir sjálfsóráðs eru ógildar.

3. gr.

Foreldrar ráða í sameiningu fyrir sjálfsóráða börn sín. Nú er annað foreldra látið, og hefir þá hitt ráð fyrir börnunum, nema kvænst eða gifst hafi aftur. Þá hafa hjónin í sameiningu ráð fyrir þeim. Nú eru foreldrar látnir, en stjúpforeldri á lífi, og hefir þá stjúpforeldri ráð fyrir börnunum, sjeu þau á framfæri þess. Sjeu foreldrar skilin að fullu eða að borði og sæng, þá hefir hvort þeirra ráð fyrir þeim börnum, sem hjá því eru. Þetta haggar þó eigi sjerstökum laga-ákvæðum, svo sem um uppfraeðslu barna í trúarbrögðum, sbr. 8. og 9. gr. laga 19. febr. 1886, nr. 4.

Móðir hefir ráð fyrir óskilgetnu barni sínu.

Nú má hvorki foreldri nje stjúpforeldri hafa ráð fyrir barni, og hefir skipaður lögráðamaður þá ráð fyrir því til sjálfsráða-aldurs.

4. gr.

Fjárráða eru bæði karl og kona 21 árs gömul, enda ósvift fjárráðum. Ekkjur og konur, sem skilið hafa við bændur sína að fullu eða að borði og sæng, eru fjárráða, þó að yngri sjeu en 21 árs.

Fjárráða maður ræður einn fje sínu, jafnt til hvers konar ábyrgðar fyrir aðra sem til eigin þarfa, nema því að eins, að öðru vísi sje sjerstaklega áskilið, svo sem í 4. og 15. gr. laga 12. jan. 1900, nr. 3.

Ráðstafanir ófullráða manns um fjármál eru ógildar, nema því að eins, að þær lúti að sjálfsaflafje eða gjafafje, eða öðru vísi sje sjerstaklega ákveðið, svo sem í 2. gr. nýnefndra laga.

5. gr.

Nú er sjálfsráða maður eða fjárráða ekki fær um að ráða sjer eða fje sínu sjálfur, vegna vanheilsu eða vanþroska á sál eða líkama, eða af öðrum ástæðum, svo sem vegna drykkjuskapar eða eyðslusemi, og skal hann þá sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, og honum skipaður lögráðamaður.

6. gr.

Hjeraðsdómarar hafa úrskurðarvald um sviftingu lögráða. Úrskurður um lögráðasviftingu skal upp kveðinn í rjetti að varnarþingi ráðsviftings. Að öðru leyti fer um lögráðasviftingu eftir þeim reglum, sem hingað til hefir verið fylgt um sviftingu fjárráða. Úrskurðinum má sá, sem sviftur er lögráðum, skjóta til landsyfirdóms, og hið sama geta í hans stað gert maki, foreldri, sonur eða dóttir, systkin eða jafnmægðir, ef lögráða eru.

Á sama hátt skal að fara, er feld skal niður lögráðasvifting.

7. gr.

Dómarar skulu í úrskurðum um sviftingu lögráða kveða skýlaust á um það, hvort maður sje sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, enda skal getið ástæðnanna.

Úrskurðinn skal birta með stefnuvottum fyrir ráðsviftingi sjálfum eða næsta venslamanni, sje hinn að læknisdómi vitskertur. Svo skal og birta úrskurðinn í lögbirtingablaði landsins og þinglýsa honum að varnarþingi ráðsviftings.

Ef ráðsviftingur á fasteign eða hjer skrásett skip, eða reki hann atvinnu, sem geta ber eða getið er í verslunarskrá, þá skal þinglýsa úrskurðinum á varnarþingi fasteignar eða skíps og bóka athugasemd um hann í verslunarskrá. Dómari sendir eftirrit af úrskurðinum þeim stjórnarvöldum, er um hann þurfa að vita. Fyrir þinglýsinguna skal ekkert gjald greiða.

8. gr.

Þær ráðstafanir skulu vera ógildar, sem ráðsviftingur hefir gert eftir þinglestur úrskurðarins að varnarþingi hans. Ráðstöfun á fasteign eða skipi skal vera ógild, ef gerð er eftir að úrskurðurinn er fyrir fram innfærður í þinglýsinga-

bók, enda sje úrskurðinum þinglýst innan lögboðins tíma. Sje um gerning að ræða, er snertir skráningarskylda eða skráða atvinnu, skal rita athugasemd um hann í verslunarskrána.

Gildar skulu metnar gerðir ráðsviftings, sem framkvæmdar eru áður en fullnægt er framangreindum ákvæðum um þinglýsingu, fyrir fram innritun og atvinnuskráning, nema það sannist, að sá, er hagsvon átti af ráðstöfuninni, hafi vitað um úrskurðinn, þótt óþinglýstur eða óskráður væri.

Skylt er sýslumanni eða bæjarfógeta, að viðlögðum skaðabótum eftir venjulegum reglum, að geta úrskurðarins í þinglýsingabók fasteigna og í skipaskrá og verslunar, þegar honum er sent eða afhent úrskurðareftirrit eða eintak af lögbirtingablaði, þar sem úrskurðurinn er birtur.

9. gr.

Nú er skotið til landsyfirdóms úrskurði um lögráðasviftingu, og skipar þá dómstjóri löggiltan málaflutningsmann við yfirdóminn til að sækja málið af hendi ráðsviftings, og annan til varnar. Hvor málsvara getur lagt fram nýjar skýrslur í yfirdómi, og, ef svo ber undir, krafist rannsóknar í hjeradi um málavexti. Málskostnaður í yfirdómi greiðist af almannaþje, og fer um meðferð málsins þar sem um opinber mál.

Úrskurði yfirdómur rannsókn málavaxta í hjeradi, skal hún fram fara að hætti almennra lögreglumála, enda skal útvega þær skýrslur, sem yfirdómur krefst. Skipa skal þá jafnan valinkunnan mann til þess að gæta rjettar ráðsviftings. Málskostnaður í hjeradi greiðist og af almannaþje.

Hafi úrskurður um lögráðasviftingu verið fenginn með röngum skýrslum, á að dæma þann eða þá, sem um það reynast sekir, til þess að greiða að skaðlausu allan þann kostnað, sem lögráðasviftingin hefir haft í för með sjer; sæti að öðru leyti ábyrgð að lögum.

10. gr.

Dómstjóri sendir stjórnarráðinu þegar eftirrit af úrslitaúrskurði yfirdóms, en það sendir aftur stjórnarvöldum þeim, er málið ber undir. Hafi yfirdómur felt úrskurð hjeradsdómara úr gildi, ber þegar að draga yfir hann í embættisbókum og aflýsa honum, hafi honum verið þinglýst, hvorttveggja endurgjalds-laust.

11. gr.

Nú er maður ólögráða sökum æsku eða er sviftur sjálfsráðum eða fjárráðum eða hvorutveggja, og skal þá sýslumaður hans eða bæjarfógeti skipa honum lögráðamann, sjálfsóráða fyrir æsku sakir þó því að eins, að lögborinn ráðamaður sje ekki til. Þær skipanir, sem gerðar hafa verið samkvæmt gildandi lögum, standa þó óraskaðar, þangað til lögráðum er náð.

Skipaður lögráðamaður má ekki yngri vera en 25 ára, enda sje hann ráðvundur maður og ráðdeildarsamur, sæmilega að sjer, heill heilsu og fjár sins ráðandi.

Lögráðamann skal skipa karl eða konu, næst að frændsemi. Föðurfrændur ganga fyrir móðurfrændum, alsystkini fyrir hálf systkinum, eldri maður fyrir yngri,

jafnnáinna. Um stjúpforeldra gildir sama og foreldra, enda beri stjúpforeldri framfærsluskylda og sje henni fullnægt.

Móðurfrændur óskilgetins barns ganga fyrir öðrum frændum til fjárráða. Þó má skipa föður, sje móðir ekki til, hafi hann þinglýst barninu, ættleitt það eða arfleitt.

12. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns skuldbindur sjálf sóráða, svo sem gerð væri af sjálfum honum sjálf sóráða, nema annað sje tilskilið að lögum, svo sem í 1. gr. laga 16. sept. 1893, nr. 15, í 2. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, og í 1. gr. laga 30. júlí 1909, nr. 45.

13. gr.

Lögmæt ráðstöfun lögráðamanns bindur fjároráðan, svo sem fjárráða maður hefði gert, fullnægi hún skilyrðum þeim, sem sett eru fyrir gildi ráðstafana lögráðamanns fjároráðs í tilsk. 18. febr. 1847, um fjárforráð ómyndugra, og í opnu brjefi 4. júní 1864, sbr. tilsk. 23. ágúst 1904, nr. 12.

14. gr.

Um stöðu lögráðamanns gagnvart fjároráða og yfirfjárráðanda fer samkv. nefndri tilsk. 18. febr. 1847 og öðrum þar að lútandi ákvæðum, svo sem í 83. gr. skiftalaga 12. apríl 1878, nr. 3.

15. gr.

Þeir, sem orðnir eru 18 ára, en ekki fulls 21 árs, þá er lög þessi öðlast gildi, eru hálfraðir fjár síns, og fer að öllu leyti um þá eftir gildandi lögum, þangað til þeir verða fulls 21 árs. Að öðru leyti er hálfraði um fjármál úr lögum numið.

Lögin taka jafnt til þeirra, sem orðnir eru fulls 21 árs áður en þau ganga í gildi, sem til hinna, er ná þeim aldri síðar.

16. gr.

Eftirfarandi ákvæði eru úr lögum numin: a- og b-liðir 1. gr. I. kap. tilsk. 21. des. 1831, sbr. þó fyrri málsgr. næstu gr. hjer á undan, 1. gr. og 2. málsgr. 15. gr. tilsk. 18. febr. 1847, opið brjef 4. jan. 1861, er lögleiðir á Íslandi dönsk lög 29. des. 1859 um myndugleika kvenna, 10. gr. laga 12. janúar 1900, nr. 3, lög 20. okt. 1905, nr. 17, svo og öll önnur ákvæði, er koma kynnu í bága við lög þessi. Í 5. gr. laga 16. september 1893, nr. 15, komi: 16 ára í stað »18 ára«.